

Tutkijatohtori Tuuli Kurki, Helsingin yliopisto (kasvatustiede): Miten eriarvoisuus näyttäytyy jatkuvan oppimisen kentällä?

Nuorten syrjäytymisen syyt ovat syvällä yhteiskunnan rakenteissa – tutkijat pitävät yksilökeskeistä lähestymistapaa ongelmallisena

Yhteiskunnasta syrjäytyneiksi määriteltyjen nuorten ongelmia pyritään korjaamaan lyhytkestoisin ratkaisuin. Tutkijat peräänkuuluttavat rakenteellisia muutoksia ja pitkäkestoista rahoitusta.

Eri lähtökohdista tulevia nuoria määritellään helposti syrjäytyneiksi ja haavoittuviksi ja heihin kohdistetaan suomalaisessa yhteiskunnassa hyvin monenlaisia toimenpiteitä ja tukijärjestelmiä. Lyhytkestoisten koulutusta, ohjausta, valmennusta ja kuntoutusta tarjoavien tukijärjestelmien määrä on viime aikoina kasvanut.

– Tulostemme perusteella toimenpiteet ja tukijärjestelmät voivat kuitenkin olla myös ongelmallisia, sanoo Helsingin yliopiston professori Kristiina Brunila.

Brunila on ryhmineen tutkinut tukijärjestelmiä ja niiden toiminnan laajempia seurauksia ja yhteyksiä viimeisten kahden vuoden aikana Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimusprojektissa *Nuorten tukijärjestelmät haavoittuvuuden eetoksessa* (2017–2021).

Katse yksilöstä yhteiskunnan rakenteisiin

– Tutkimustuloksemme tuovat esille, että tukijärjestelmien ja niissä esiintyvien käytäntöjen välityksellä nuorten elämäntilanteisiin liittyvät haasteet näyttäytyvät ongelmina. Nämä ongelmat liitetään nuorten henkilökohtaisiin, persoonaan ja olemukseen liittyviin puutteisiin ja vajaavaisuuksiin, jolloin yksilö tulee usein määritellyksi jollain lailla riittämättömäksi, Kristiina Brunila sanoo.

Tuki saattaa muuttua ongelmanratkaisuksi, joka ei kuitenkaan palvele nuoren omia toiveita tai vahvista nuoren toimijuutta ja osallisuutta. Nuoret ja heidän kanssaan työskentelevät esittävät myös kriittisiä näkökulmia tukijärjestelmiä kohtaan, mutta lopulta joudutaan tekemään sitä, mihin saadaan rahaa.

– Tutkimushankkeemme tuloksia voi ymmärtää laajemmin markkinatalouteen liittyvän yksilöllistymiskehityksen syvenemisenä. Siinä yhteiskunnalliset ja sosiaaliset ongelmat ja vastuu nähdään yksilöllisten valintojen ja toimien kautta. Hankkeessamme katse käännetäänkin yksilöistä yhteiskunnallisiin järjestelmiin, ja palataan tarkastelemaan niitä poliittisia toimia sekä laajempia käytäntöjä, jotka ensisijaisesti tuottavat eriarvoisuutta, Brunila kuvaa.

Projektin tutkimustulokset nostavat esiin useita ongelmia:

- 1) Näyttää siltä, että koulutus- ja sosiaalipolitiikassa nuorille tarjoutuu ristiriitaisia tai mahdottomia positioita: nuorilta vaaditaan oikeanlaista aktiivisuutta, vastuullisuutta ja osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun, mutta samalla nuoria pidetään passiivisina, epäkypsinä ja tietämättöminä.
- 2) Nuoria aikuisia ja heidän toimintaansa säädellään niukkojen resurssien kautta. Samaan aikaan tukijärjestelmät tarjoavat heille valinnanvapautta ja yrittäjyyteen kannustavia toimenpiteitä, jotka ovat kytkeytyneet byrokraatiaan, yksityisiin yrityksiin ja kolmannen sektorin toimintaan.

- 3) Erityisesti nuoriin kohdistetaan julkisessa keskustelussa huoli poliittisesta passiivisuudesta ja syitä tälle etsitään usein yksilöistä. Nuoria nähdään vaivaavan kiinnostuksen puute, vähäinen tietämys politiikasta ja yhteiskunnasta, heikot kyvyt ja kompetenssit osallistua demokraattiseen keskusteluun sekä välinpitämättömyys yhteisiä asioita kohtaan. Koulujen demokratiakasvatuksessa tulisikin sitoutua sellaisiin periaatteisiin, jotka tukevat demokraattista toivoa, jossa vallitseva epäoikeudenmukainen ja eriarvoistava yhteiskuntajärjestys ei näyttäydy välttämättömänä.
- 4) Maahan muuttaneille nuorille aikuisille tarjotaan kotoutumiskoulutuksissa suomen kielen opintojen ohella uudelleen koulutautumista ja erilaisten tietojen ja taitojen opiskelua, joiden ajatellaan olevan työllistymisen takeena. Työllistymistä pidetään nuorten kotoutumisen ensisijaisena mittarina, jolloin muut merkitykselliset tekijät sivuutetaan. Työttömyyden puolestaan ajatellaan johtuvan yksilöllisistä tekijöistä, vaikka todellisuudessa maahan muuttaneet nuoret kohtaavat työelämään pyrkiessään usein syrjintää ja rasismia.
- 5) Suomessa on nähtävissä globaali trendi, jossa loppuvuodesta syntyneillä on ikätovereitaan suurempi todennäköisyys saada ADHD-diagnoosi ja siihen määrätty lääkitys. Tutkimuskirjallisuus selittää ilmiötä psykososiaalisena siten, että kouluympäristö vaatimuksineen joko "laukaisee" ADHD:n yksilössä tai lapsen "kypsymättömyys" tulkitaan aktiivisuuden ja tarkkaamattomuuden häiriöksi. Katse kääntyy lapseen, ja tarkastelun ulkopuolelle jäävät sen sijaan kysymykset siitä, mitä tämä ilmiö kertoo koulusta ja diagnostisten selitysmallien roolista koulun käytännöissä.

Aineistona yli 300 haastattelua

Tutkijat ovat keränneet aineistoa tutkimukseen eri puolilla Suomea koulutusorganisaatioissa, vankiloissa, etsivän nuorisotyön piirissä, valmentavassa koulutuksessa, ohjaavissa, kuntouttavissa ja kotouttavissa ohjelmissa, nuorten työllisyyttä ja koulutukseen hakeutumista tukevissa palveluissa sekä lyhytkestoisissa projekteissa. Kaikkiaan yli 300 haastattelua on tehty eri lähtökohdista tulevien ja pääasiassa koulutuksen ja työelämän ulkopuolella toimivien nuorten ja heitä auttavien työntekijöiden kanssa. Tutkimusaineistoon kuuluu myös poliittista ohjausta koskevia dokumentteja, tilastoja ja mediaesityksiä.

Lisätietoja

Projektin johtaja **Kristiina Brunila**, puhelin 050 310 9827, kristiina.brunila@helsinki.fi

[Nuorten tukijärjestelmät haavoittuvuuden eetoksessa -projektin verkkosivut](#)

[Projektin tutkimusjulkaisuja](#)